

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

© 2014 РЯБЕКА О. Г.

УДК 330.341.4

Рябека О. Г. Соціально-економічна політика України в забезпеченні економічної безпеки держави

Мета статті полягає у визначенні соціально-економічної політики в забезпеченні економічної безпеки України в сучасних змінних умовах господарювання та глобалізації. У статті досліджуються питання теоретичних і практичних засад забезпечення економічної безпеки держави, особливості української економічної безпеки. Розглянуто показники економічної безпеки, основні вимоги, що до них висуваються, класифікація цих показників. У результаті дослідження було визначено методологію виявлення економічних загроз, обґрунтовано напрями соціально-економічної політики держави у сфері забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення можливостей пошуку та впровадження у практику ринкових механізмів ефективної реалізації соціального складника економічної безпеки, пошук вирішення проблем соціального забезпечення економічної безпеки та вироблення оптимальної стратегії її забезпечення в єдності з євроінтеграційними та глобалізаційними орієнтирами.

Ключові слова: економічна безпека, економічна система, соціальна безпека, національні інтереси, державна політика, соціально-економічна політика.

Бібл.: 14.

Рябека Олександр Григорович – кандидат політичних наук, Радник заступника Голови Верховної Ради України (вул. Грушевського, 5, Київ, 01008, Україна)

УДК 330.341.4

Рябека А. Г. Социально-экономическая политика Украины в обеспечении экономической безопасности государства

Цель статьи заключается в определении социально-экономической политики в обеспечении экономической безопасности Украины в современных меняющихся условиях хозяйствования и глобализации. В статье исследуются вопросы теоретических и практических основ обеспечения экономической безопасности государства, особенности украинской экономической безопасности. Рассмотрены показатели экономической безопасности, основные требования, предъявляемые к ним, классификация показателей. В результате исследования была определена методология выявления экономических угроз, обоснованы направления социально-экономической политики государства в сфере обеспечения экономической безопасности Украины в современных условиях. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются определение возможностей поиска и внедрения в практику рыночных механизмов эффективной реализации социальной составляющей экономической безопасности, поиск решения проблем социального обеспечения экономической безопасности и выработка оптимальной стратегии ее обеспечения в единстве с евроинтеграционными и глобализационными ориентирами.

Ключевые слова: экономическая безопасность, экономическая система, социальная безопасность, национальные интересы, государственная политика, социально-экономическая политика.

Библ.: 14.

Рябека Александр Григорьевич – кандидат политических наук, Советник заместителя Председателя Верховной Рады Украины (ул. Грушевского, 5, Киев, 01008, Украина)

UDC 330.341.4

Ryabeka O. H. Socio-economic Policy of Ukraine in Ensuring Economic Security of the State

The purpose of the article is to determine the socio-economic policy in the economic security of Ukraine in today's changing economic conditions and globalization. The article examines the issues of theoretical and practical foundations for the economic security of the state, and a feature of Ukrainian economic security. The indicators of economic security were considered, the basic requirements to them, the classification of indicators. As a result the study defined methodology for identifying economic threats, the directions of socio-economic policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine in modern conditions. Prospects for further research in this direction are to identify opportunities to find and implement the practice of market mechanisms for effective implementation of the social dimension of economic security, search for solutions to the problems of social and economic security to develop an optimal strategy to ensure it in unity with the globalization, European integration and landmarks.

Key words: economic security, economic system, social security, national interests, state policy, social and economic policy.

Bibl.: 14.

Ryabeka Oleksandr H. – Candidate of Sciences (Politics), Advisor to the Deputy Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine (vul. Grushevskogo, 5, Kyiv, 01008, Ukraine)

Основою будь-якого суспільства є сукупність економічних відносин у всьому їх різноманітті, тому визначальною в системі безпеки є економічна безпека, її рівень, характер, тенденції розвитку. Від рівня економічної безпеки багато в чому залежить і національна безпека. Водночас сама економічна безпека значною мірою залежить від соціальної та політичної стабільності в суспільстві, рівня правової та інформаційної забезпеченості. Економічна безпека є складовою системи національної безпеки, а її забезпечення є одним із першочергових національних пріоритетів, гарантією незалежності країни.

Забезпечення економічної безпеки належить до найважливіших національних пріоритетів – це гарантія

незалежності країни, умова стабільності й ефективної життєдіяльності суспільства. Економічна безпека традиційно розглядається як якісна найважливіша характеристика економічної системи, яка визначає її здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності населення, стійке забезпечення ресурсами розвитку народного господарства, а також послідовну реалізацію національно-державних інтересів.

Проблема забезпечення економічної безпеки різних рівнів є досить актуальною та достатньо представленою в науковій сфері. Кількість досліджень та науково-практичних розробок щодо системи економічної безпеки зростає з кожним роком, що говорить про важливість та лише часткову вирішеність питань цієї сфе-

ри управління. У кожній з наукових робіт є згадки про причини та необхідність приділення уваги до економічної безпеки, проте, здебільшого більшість досліджень містять підходи до трактування поняття, визначення структури та інструментів забезпечення економічної безпеки. Передумови актуалізації питань забезпечення економічної безпеки та необхідності формування відповідних управлінських інструментів досить докладно досліджені у працях таких вчених, як Г. В. Козаченко, О. М. Ляшенко, Т. Г. Васильців, Є. О. Олейнікова, Л. Абалкін, В. Білоус, О. Бандурка, О. Барановський, І. Бінько, О. Власюк, В. Геєць, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, В. Мунтіян, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Пирожков, В. Тамбовцев, В. Шлемко та ін.

Мета статті полягає у визначенні соціально-економічної політики в забезпеченні економічної безпеки України в сучасних змінних умовах господарювання та глобалізації.

У сучасній науці та практиці наразі відсутнє єдине розуміння сутності та змісту поняття «економічна безпека держави». У своєму найзагальнішому розумінні економічна безпека досить часто розглядається як визначальний критерій ефективності економічної політики – певної системи цілеспрямованих дій з боку державної влади, за допомогою яких досягаються поставлені цілі та завдання в інтересах суспільства, що характеризує загальний рівень економіки країни, наявність загроз для неї та ступінь реалізації економічної функції держави [8, с. 123]. Таке розуміння сутності економічної безпеки дозволяє деяким ученим визначити як її головне завдання забезпечення розвитку економіки країни або ж, принаймні, забезпечення умов для її збереження [13, с. 16]. Г. Пастернак-Таранушенко, розглядаючи економічну безпеку держави як комплексну систему, що створюється завдяки виконанню певної кількості дій, визначає її як відповідний стан держави, за якого вона забезпечена можливістю створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та у зростанні добробуту її мешканців [11, с. 23]. Розвиваючи цей підхід, Я. Жаліло трактує поняття економічної безпеки країни як складну багатofакторну категорію, що характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою збалансованого задоволення потреб населення держави на визначеному рівні, протистояння дестабілізуючій дії різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників, а також забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання [7].

Отже, у найзагальнішому значенні під економічною безпекою варто розуміти найважливішу якісну характеристику економічної системи, що визначає її здатність забезпечувати незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, спроможність до постійного відновлення й самовдосконалення. При цьому слід зауважити, що забезпечення економічної безпеки будь-якої країни передбачає на сьогодні цілу низку загальнонаціональних заходів, спрямованих на стійкий розвиток і вдосконалення її економіки, що обов'язково містять у собі механізми протидії зовнішнім і внутріш-

нім загрозам або ризикам [1, с. 35]. Саме на цьому аспекті забезпечення економічної безпеки акцентується увага у наказі Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України», що визначає її саме як такий стан національної економіки, що «...дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави» [12].

Водночас необхідно підкреслити, що економічна безпека виявляється безпосередньо пов'язаною з політичною, інформаційною та військово-політичною безпекою через відповідні інструменти та важелі дієвого впливу. Як зазначає В. Геєць, «... забезпечення економічної безпеки – це гарантія незалежності країни, умови стабільності та ефективної життєдіяльності суспільства» [3, с. 14]. Таким чином, можна стверджувати, що в сучасних умовах економічна безпека визначає національну безпеку в цілому, враховуючи її загальну спрямованість на забезпечення захисту національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави [1, с. 38]. Складовими економічної безпеки є: макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, інвестиційна, науково-технологічна, енергетична, виробнича, демографічна, соціальна, продовольча безпека [12]. При цьому як важлива складова національної безпеки економічна безпека охоплює також оборонну, екологічну безпеку тощо.

Економічна безпека держави як надскладна багаторівнева система, що є складовим елементом системи національної безпеки, її фундаментом і матеріальною основою, має власну структуру, внутрішню логіку розвитку та функціонування. Забезпечення економічної безпеки держави здійснюються складним комплексом суб'єктів. Під суб'єктом системи забезпечення економічної безпеки держави розуміється фізична або юридична особа, яка прямо або опосередковано бере участь у забезпеченні економічної безпеки держави, прийнятті рішень щодо її реалізації або у розробці (в межах своєї компетенції) та реалізації цієї політики [9, с. 8 – 9].

Особливість української економічної безпеки полягає в тому, що її забезпечення не є прерогативою певного державного відомства або служби – воно покладено на окремі структури. Погоджуючись з думкою О. Власюка, який стверджує, що сьогодні поки що рано говорити про створення в Україні продуманої, концептуально обґрунтованої та ефективної системи забезпечення економічної безпеки держави, яка б, з одного боку, відображала національні інтереси суспільства і держави в економічній сфері, а з іншого – реально захищала б їх від можливих загроз і небезпек, соціальних катаклізмів [2, с. 7 – 8], зазначимо, що в державі, на жаль, не існує єдиної узгодженої системи взаємодії між основними суб'єктами економічної безпеки. Як стверджує Р. Мамочка, наразі може йтися лише про існування окремих органів, між якими практично відсутній зв'язок на рівні всієї системи даного виду державного управління [9, с. 1].

Зауважимо, що забезпечення економічної безпеки досягається завдяки розробці та реалізації певної моделі економічної політики, яка відповідає умовам конкретного історичного етапу розвитку суспільства. Таким чином, політика забезпечення економічної безпеки поєднує в собі об'єкт та інститути державного регулювання.

Держава є основним суб'єктом економічної безпеки. Однак нині існують певні суперечності між окремими громадянами і державою, що проявляється у своєрідному конфлікті їхніх інтересів та породжує соціальну напругу. Насамперед це пов'язано з тим, що держава може не тільки виступати гарантом економічної безпеки своїх громадян, але й сама не бути для них джерелом загроз (знецінення грошових заощаджень, затримки з виплати заробітної плати тощо). Якщо держава створює для громадян загрозу, що перевищує ту небезпеку, від якої вона їх захищає, то вона не зможе бути й виразником національних економічних інтересів [4]. Держава як гарант захисту національних економічних інтересів повинна досліджувати їх взаємодію, співвідношення пріоритетності, визначати механізми реалізації. Власне, економічна безпека значним чином досягається за рахунок створення інститутами влади ефективних механізмів захисту та реалізації національних економічних інтересів, пов'язаних із розвитком соціально орієнтованої національної економіки, забезпеченням соціально-політичної стабільності тощо.

Критерії економічної безпеки диктують вибір певних показників економічної безпеки, які найадекватніше описують і характеризують національну систему відтворення, рівень кількісних і якісних параметрів її розвитку. При цьому показники економічної безпеки повинні відповідати таким вимогам:

- ✦ наявність високої міри інформативності;
- ✦ наявність зв'язку показників із суттєвими тенденціями і процесами розвитку соціально-економічної сфери на кожному етапі функціонування і розвитку;
- ✦ можливість їх застосування в практичній діяльності суб'єктів економічної системи [4, с. 98].

Соціальні індикатори економічної безпеки призначені для визначення кількісних показників соціально-економічної дійсності, перевищення рівня яких потягне перетворення потенційних загроз у реальні. Індикатори безпеки виступають як засіб вивчення, передбачення й управління соціально-економічними проблемами, фіксують норми та задають орієнтири соціально-економічного розвитку, найважливіші напрямки управління ним. Для створення системи індикаторів необхідно визначити точку відліку або мінімальний рівень соціального добробуту, не забезпечення якого наближає ймовірність порушень безпеки та стабільності до одиниці, а також межі змін соціально-економічної ситуації в коротко-, середньо- та довгостроковому періоді, у межах яких зберігається можливість запобігання загроз економічній безпеці та контролю за розвитком соціальної сфери.

Найважливіша вимога, що висувається до соціальних показників економічної безпеки, – це їх системний характер і розгляд у взаємозв'язку з показниками, що

відображають інші прояви стану економічної безпеки, їх структурованість, що підкреслює, з одного боку, специфічні межі об'єкта дослідження, а з іншого – виявляє свою концептуальну єдність з ним. Цілком природно, що такі вимоги значно ускладнюють процес виділення показників економічної безпеки. Разом з тим, існує низка досліджень, які в достатню задовольняють наведені вимоги. Зокрема, у праці «Основи економічної безпеки» (під ред. Олейнікова Є. А.) показники економічної безпеки структуруються у відповідно до таких ознак класифікації:

1. За рівнем об'єкта економічної безпеки: макро-, мезо, мікроекономічні рівні; рівень сім'ї й особистості.

2. У міру значущості показників: загальні макроекономічні показники; базові макроекономічні показники; приватні економічні показники.

3. За змістом уся сукупність показників поділяється на кількісні і якісні [10, с. 50].

Наведена класифікація дає змогу нам дійти декількох методологічних висновків. *По-перше*, процес діагностики рівня економічної безпеки багато в чому визначається рівнем дослідження. Макро-, мезо-, мікроекономічний рівень, рівень сім'ї, особистості вимагає використання різних систем показників і принципів діагностики. При цьому суб'єкти високого рівня описуються показниками все більш агрегованого характеру.

По-друге, необхідним виявляється диференціація функціональних сфер економічного життя і систем, які описують їх показники. Такий підхід дозволяє виявити точки напруженості в економічній сфері, найбільш проблемні області і на основі цього побудувати коригувальні впливи за допомогою реалізації політики економічних реформ. *По-третє*, система показників економічної безпеки повинна включати в себе показники різної міри агрегованості, які повинні задовольняти вимоги аналізу різної міри глибини.

Вивченням соціально-економічних показників займаються від кінця 1960-х років різні міжнародні організації, що розробляють і вдосконалюють показники в межах своїх інтересів і компетенції. Так, ВОЗ визначає показники здоров'я та доступність до послуг у сфері охорони здоров'я, а у співробітництві з ФАО – показники харчування та недоїдання. ЮНЕСКО вдосконалює показники в галузі освіти. МОП – у сфері контролю за зайнятістю та безробіттям. НДІ соціального розвитку при ООН розробив методіку, що називається «профіль розвитку», яка базується на визначенні зв'язків між загальними показниками розвитку та соціального розвитку. Величини відібраних сотні індикаторів кореспондуються один з одним. Будується «сітка відповідності», на яку можна накласти дані будь-якої країни та скласти її «профіль розвитку» [6, с. 251]. У програмі розвитку ООН використовується індикатор розвитку людини, що базується на трьох компонентах: реальний дохід на душу населення, середня тривалість життя, що прогнозується на момент народження, і рівень освіти.

Однак слід зазначити, що єдині критерії для порівняння соціального розвитку країн з різними культурними, релігійними, історичними традиціями визначити дуже важко. Тому єдиним засобом поліпшити кількісні

та якісні характеристики соціального розвитку є проведення постійного моніторингу соціальних змін.

Розробка системи соціальних критеріїв і параметрів економічної безпеки повинна базуватися на використанні таких загальнометодологічних принципів: науковості; обґрунтованості; можливості практичного застосування; націленості на виконання практичних соціально-економічних завдань; врахування різних меж і складників «соціального добробуту» з точки зору забезпечення економічної безпеки країни; комплексності, необхідності аналізу та обліку всіх сторін об'єкта вивчення; системності, врахування взаємозв'язків та взаємозалежностей; варіантності, виявлення та обґрунтування декількох варіантів виходу з кризової ситуації; прийнятного ризику, виявлення та реалізації доступних заходів щодо запобігання виникнення граничних ситуацій [14, с. 14].

Соціальні інтереси та загрози, а відтак і соціальні пріоритети повинні визначатись у єдиній «системі координат» соціально-економічної політики та забезпечення національної безпеки України в різних сферах. Для цього необхідне системне вдосконалення нормативно-правової бази з регулювання взаємин у соціальній сфері, яке, зокрема, передбачало б формування механізмів підтримання балансу між соціальними зобов'язаннями держави та реальними можливостями її бюджету; реформування організаційної структури управління та формування механізмів централізованого координування процесів упровадження державної соціальної політики; істотне вдосконалення системи статистичної звітності щодо стану соціальної сфери в країні, аналізу та прогнозування процесів у цій сфері, адаптація цієї системи до сучасних європейських стандартів; вдосконалення науково-аналітичного та прогнозного економічного обґрунтування соціальних законів й урядових рішень та впровадження їх фахової соціальної експертизи [5].

ВИСНОВКИ

Отже, економічна безпека держави як важлива складова національної безпеки, що визначає спроможність економічної системи забезпечувати власний вільний і стабільний розвиток, а також здатність держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз, здійснюється складним комплексом суб'єктів, до яких належать і органи державної влади, і органи місцевого самоврядування, і різноманітні господарські організації, а також окремі громадяни.

Важливо відшукати та впровадити у практику ринкові механізми ефективної реалізації соціального складника економічної безпеки, що передбачає посилення незалежності системи соціального забезпечення та її інтегрованість у національну ринкову економіку. Проблема соціального забезпечення економічної безпеки та вироблення оптимальної стратегії її забезпечення у єдності з євроінтеграційними та глобалізаційними орієнтирами вимагає глибоко виважених наукових і політичних підходів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Бур-

кальцева, О. С. Наєнко / [За заг. ред. проф. З. С. Варналій]. – К., 2011.

2. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власюк. – К., 2008.

3. Геєць В. М. Концепція економічної безпеки України / В. М. Геєць та ін. ; НАН України, Інститут економічного прогнозування. – К., 1999.

4. Глазьев С. Основа обеспечения экономической безопасности страны – альтернативный реформационный курс / С. Глазьев // Российский экономический журнал. – 1997. – № 1. – С. 3 – 17.

5. Давидюк О. О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови показників / О. Давидюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12:2010-06-10-20-35-51&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23

6. Дем'яненко В. В. Людський капітал в Україні в контексті постіндустріального розвитку / В. В. Дем'яненко // Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В. М. Геєця. – К. : Ін-т екон. прогнозів. ; Фенікс, 2003. – С. 250 – 264.

7. Економічна безпека України: проблеми та перспективи (Матеріали «Круглого столу». – 2012. – № 283). – К. : НІСД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/journal/ekon.htm#b1>.

8. Кальман О. Г. Економічна безпека держави та шляхи її забезпечення / О. Г. Кальман, Г. Ю. Дарнопих // Проблеми законності : Респ. міжвід. наук. зб. – Х., 2001. – Вип. № 48. – С. 123 – 131.

9. Мамочка Р. Адміністративно-правові основи забезпечення економічної безпеки держави органами внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Р. В. Мамочка. – К., 2011. – 22 с.

10. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 278 с.

11. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення : підручник для державних службовців, науковців, студентів і аспірантів вищих навчальних закладів економічного профілю / Г. Пастернак-Таранушенко / За ред. проф. Б. Кравченка. – К., 2002.

12. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 р., № 60 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>

13. Савин В. Некоторые аспекты экономической безопасности России / В. Савин // Международный бизнес России. – 1995. – № 9. – С. 14 – 16.

14. Тер-Мкртчян Р. А. Обеспечение экономической безопасности в социальной сфере : автореферат ... канд. экон. наук / Р. Тер-Мкртчян. – М., 2003. – 28 с.

REFERENCES

Davydiuk, O. O. "Sotsialna bezpeka: problemy teoretichnoho analizu ta pobudovy pokaznykiv" [Social security: Issues theoretical analysis and building performance]. http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12:2010-06-10-20-35-51&catid=16:2010-06-10-20-23-45&Itemid=23

Dem'ianenko, V. V. "Liudskiy kapital v Ukraini v konteksti postindustrialnogo rozvytku" [Human capital in Ukraine in the context of post-industrial development]. In *Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhostrokovoho rozvytku*, 250-264. Kyiv: In-t ekon. prohnozuv.; Feniks, 2003.

"Ekonomiczna bezpeka Ukrainy: problemy ta perspektyvy" [The economic security of Ukraine: problems and prospects]. <http://old.niss.gov.ua/book/journal/ekon.htm#b1>

Glazev, S. "Osнова obespecheniia ekonomicheskoy bezopasnosti strany – alternativnyy reformatsionnyy kurs" [The basis of the economic security of the country - an alternative course of the Reformation]. *Rossiyskiy ekonomicheskij zhurnal*, no. 1 (1997): 3-17.

Heiets, V. M. *Kontseptsiiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [The concept of economic security of Ukraine]. Kyiv, 1999.

Kalman, O. H., and Darnopykh, H. Yu. "Ekonomichna bezpeka derzhavy ta shliakhy ii zabezpechennia" [The economic security of the state and ways to support]. *Problemy zakonnosti*, no. 48 (2001): 123-131.

[Legal Act of Ukraine] (2007). <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>

Mamochka, R. "Administrativno-pravovi osnovy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy orhanamy vnutrishnikh sprav" [Administrative and legal basis for the economic security of the state bodies of internal affairs]. *Avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk*: 12.00.07, 2011.

Osnovy ekonomicheskoy bezopasnosti (Gosudarstvo, region, predpriatie, lichnost) [Fundamentals of Economic Security (state, region, company, person)]. Moscow: Biznes-shkola «Intel-Sintez», 1997.

Pasternak-Taranushenko, H. *Ekonomichna bezpeka derzhavy. Statyka protsesu zabezpechennia* [The economic security of the state. Static process support]. Kyiv, 2002.

Savin, V. "Nekotorye aspekty ekonomicheskoy bezopasnosti Rossii" [Some aspects of the economic security of Russia]. *Mezhdunarodnyy biznes Rossii*, no. 9 (1995): 14-16.

Ter-Mkrtychan, R. A. "Obespechenie ekonomicheskoy bezopasnosti v sotsialnoy sfere" [Economic security in the social sphere]. *Avtoref. ... kand. ekon. nauk*, 2003.

Vlasiuk, O. S. *Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku* [Theory and practice of economic security in the sciences of economics]. Kyiv, 2008.

Varnalii, Z. S., Burkaltseva, D. D., and Naienko, O. S. *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priority zmitsnennia* [The economic security of Ukraine: problems and priorities in strengthening]. Kyiv, 2011.

УДК 338.512

ФОРМИРОВАНИЕ ИЕРАРХИЧЕСКОЙ МНОГОУРОВНЕВОЙ СТРУКТУРЫ РЕСУРСОБЕРЕЖЕНИЯ

© 2014 КОЛЕСНИК В. Н.

УДК 338.512

Колесник В. Н. Формирование иерархической многоуровневой структуры ресурсосбережения

Целью данной работы является разработка методических подходов к формированию иерархии уровней ресурсосбережения. В статье рассмотрены подходы и методы к изучению прогрессивных направлений использования природно-ресурсного потенциала страны, приведена различная трактовка и проведен анализ определений «ресурсы» и «ресурсосбережение», предложена своя трактовка данных понятий. Обоснована актуальность и необходимость рассмотрения ресурсосбережения как многоуровневой экономической категории. Также предложено формирование иерархической многоуровневой структуры ресурсосбережения на основании обобщения и анализа подходов к определению сущности понятий «ресурсы» и «ресурсосбережение» как экономических категорий. Показана взаимосвязь всех уровней данной иерархии. Предложены определения каждого из уровней иерархии ресурсосбережения: технологическое ресурсосбережение; ресурсосбережение на уровне предприятия; отраслевое ресурсосбережение; региональное ресурсосбережение; национальное ресурсосбережение; ресурсосбережение на международном уровне; глобальное ресурсосбережение.

Ключевые слова: ресурсы, ресурсосбережение, глобальное ресурсосбережение, ресурсосбережение на международном уровне, национальное ресурсосбережение, региональное ресурсосбережение, отраслевое ресурсосбережение, ресурсосбережение на уровне предприятия, технологическое ресурсосбережение.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Колесник Валерия Николаевна – аспирантка, Межрегиональная Академия управления персоналом (ул. Фрометовская, 2, Киев, 03039, Украина)

E-mail: valeriya--1980@mail.ru

УДК 338.512

Колесник В. М. Формування ієрархічної багаторівневої структури ресурсозбереження

Метою даної роботи є розробка методичних підходів до формування ієрархії рівнів ресурсозбереження. У статті розглянуто підходи і методи до вивчення прогресивних напрямів використання природно-ресурсного потенціалу країни, наведено різне трактування та проведено аналіз визначень «ресурси» і «ресурсозбереження», запропоновано власне трактування даних визначень. Обґрунтовано актуальність та необхідність розгляду ресурсозбереження як багаторівневої економічної категорії. Також запропоновано формування ієрархічної багаторівневої структури ресурсозбереження на підставі узагальнення та аналізу підходів до визначення суті понять «ресурси» і «ресурсозбереження» як економічних категорій. Наведено взаємозв'язок між всіма рівнями ієрархії. Запропоновано визначення кожного з рівнів ієрархії ресурсозбереження: технологічне ресурсозбереження; ресурсозбереження на рівні підприємства; галузеве ресурсозбереження; регіональне ресурсозбереження; національне ресурсозбереження; ресурсозбереження на міжнародному рівні; глобальне ресурсозбереження.

Ключові слова: ресурси, ресурсозбереження, глобальне ресурсозбереження, ресурсозбереження на міжнародному рівні, національне ресурсозбереження, регіональне ресурсозбереження, галузеве ресурсозбереження, ресурсозбереження на рівні підприємства, технологічне ресурсозбереження.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Колесник Валерія Миколаївна – аспірантка, Міжрегіональна Академія управління персоналом (вул. Фрометівська, 2, Київ, 03039, Україна)

E-mail: valeriya--1980@mail.ru

UDC 338.512

Kolesnyk V. M. Formation of Hierarchical Multi-level Structure of the Resource Saving

The aim of this work is the development of methodological approaches to the formation of a hierarchy of levels of resource saving. The article describes the approaches and methods to the study of advanced uses of natural resource potential of the country, a different interpretation and the analysis of the definitions of "resources" and "resource saving" was given, own interpretation of these concepts was offered by the author. The urgency of the need to address resource saving as a multilevel economic category was grounded. The formation of a hierarchical multi-level structure of resource saving based on the compilation and analysis of approaches to the definition of the concepts of "resources" and "resource saving" as economic categories was also suggested. The interrelation of all levels of this hierarchy was shown. A definition for each level of the hierarchy of resource saving was proposed: technological resource saving; resource saving at an enterprise level; industrial resource saving; regional resource saving; national resource saving; resource saving at the international level; global resource saving.

Key words: resources, resource saving, global resource saving, resource saving at the international level, the national resource saving, regional resource saving, industrial resource saving, resource saving at the level of the enterprise, technological resource saving.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Kolesnyk Valeriya M. – Postgraduate Student, Interregional Academy of Personnel Management (Frometivska str., 2, Kyiv, 03039, Ukraine)

E-mail: valeriya--1980@mail.ru